

2011-12-14

Tekniska nämnden
Byggnadsnämnden
Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktige

Granskning av lekplatsers tillgänglighet

På uppdrag av Lunds kommuns revisorer har PwC granskat om tekniska nämnden och byggnadsnämnden beaktar plan- och bygglagens bestämmelser och Boverkets föreskrifter avseende tillgänglighet och användbarhet på lekplatser.

Efter genomförd granskning konstateras att tekniska nämnden beaktar aktuell reglering när kommunen planerar och låter bygga lekplatser. I de fall lekplatser byggs inom ett exploateringsområde av en exploatör kontrolleras lekplatsen först när den är färdigställd. Detta strider inte mot regleringen men kan innebära ökade kostnader och försening av lekplatsers färdigställande.

För befintliga lekplatser på allmänna platser efterlevs bestämmelserna så till vida att byggnadsnämnden har inventerat lekplatserna avseende enkelt avhjälpna hinder, lämnat över inventeringsprotokoll med förslag på åtgärder till tekniska nämnden som påbörjat arbetet. Åtgärdandet bedöms dock ske i för långsam takt för att enkelt avhjälpna hinder ska vara undanröjda i rimlig tid.

Revisionen vill genom resultatet från revisionsrapporten uppmärksamma tekniska nämnden på följande förbättringsområden:

- Ansvarsområdet åtgärdande av enkelt avhjälpna hinder på lekplatser bör ses över. Fler än hälften av kommunens lekplatser förväntas återstå att åtgärda vid utgången av år 2012 trots att det nationella målet var att samtliga skulle vara åtgärdade år 2010.
- Det saknas dokumenterad årlig planering och uppföljning avseende arbetet med enkelt avhjälpna hinder på lekplatser vilket minskar kontrollen av måluppfyllelse. Rutiner för detta bör upprättas där det framgår hur mycket som ska åtgärdas per år, vem som har ansvar och hur finansiering ska ske.
- En rutinbeskrivning för framtagande av ny lekplats bör tas fram för att undvika framtida brister.
- Rutinerna för säkerställande av tillgänglighet och användbarhet på nya lekplatser som byggs av exploatör på allmänplatsmark inom ett exploateringsområde bör ses över.

Svar över vidtagna åtgärder önskas senast *före februari månads utgång 2012*.

FÖR LUNDS KOMMUNS REVISORER

Lars Trägen
Ordförande

PM

Lekplatsers tillgänglighet

Kristina Hermansson
Revisionskonsult
December 2011

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	4
2.	Inledning	5
2.1.	Bakgrund	5
2.2.	Metod och avgränsningar	5
2.3.	Begrepp	6
2.4.	Yttre ramverk för granskning	6
3.	Resultat av granskningen	7
3.1.	Relevanta dokument	7
3.1.1.	Full delaktighet för alla	7
3.1.2.	Checklista Tillgänglig lekplats	7
3.1.3.	SMST Befintliga lekplatser – enkelt avhjälpna hinder	7
3.2.	Genomförande	8
3.2.1.	Byggnadsnämnden	8
3.2.2.	Tekniska nämnden, Park och natur	8
3.2.3.	Tekniska nämnden, Mark och exploatering	9
3.2.4.	Lekplatsen vid Höje å – ett exempel	9
4.	Slutsatser och revisionella bedömningar	10
4.1.	Enkelt avhjälpna hinder på befintliga lekplatser	10
4.2.	Tillgänglighet vid nyanläggning av lekplatser	10
4.2.1.	Lekplatser planerade av kommunen (Park och naturkontoret)	10
4.2.2.	Lekplatser vid exploatering av nya områden	10
4.3.	Sammanfattande bedömning	11

Bilagor

Bilaga 1: Förteckning av dokument som använts i granskningen

Bilaga 1: Reglering av tillgänglighet på allmänna platser före 2 maj 2011

Bilaga 2: Reglering av tillgänglighet på allmänna platser efter 2 maj 2011

1. Sammanfattning

Barn med funktionsnedsättningar riskerar att stigmatiseras när lekplatser brister i tillgänglighet och användbarhet. Dessutom kan vuxna med funktionsnedsättningar hindras att hjälpa barn på en lekplats som inte är fullt tillgänglig eller användbar.

Revisionsfrågan i granskningen är huruvida plan- och bygglagens bestämmelser, samt Boverkets föreskrifter, avseende tillgänglighet och användbarhet på lekplatser beaktas.

Hänsyn tas till regleringen när kommunen låter bygga nya lekplatser. I de fall nya lekplatser byggs inom ett exploateringsområde sker kontrollen när lekplatsen är färdigställd vid en övertagandebesiktning.

För befintliga lekplatser efterlevs bestämmelserna så till vida att kommunen har inventerat avseende enkelt avhjälpna hinder. Åtgärdandet kan dock anses ske i allför långsam takt.

Det är vår bedömning att

- eftersom det nationella målet var att enkelt avhjälpna hinder på lekplatser skulle vara åtgärdade före utgången av år 2010 och mer än hälften av alla lekplatser uppskattas återstå att åtgärda vid 2012 års utgång bör tekniska nämnden se över detta ansvarsområde
- i dagsläget är risken liten för att en ny lekplats, framtagen av kommunen, skulle bli otillgänglig
- för att minska risker för framtida fel bör rutinerna för framtagande av ny lekplats dokumenteras. Rutinbeskrivningen bör innehålla kommunens krav på lekplatser
- kommunen behöver säkerställa att lekplatser, som byggs på allmänna platser av externa exploatörer, blir tillgängliga. Detta görs i dagsläget genom exploateringsavtal och övertagandebesiktning. För att undvika felaktigt utformade lekplatser och förseningar bör tekniska nämnden se över rutinerna för säkerställande av tillgänglighet på lekplatser vid exploatering av nya områden.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Forskning¹ har visat att barn med funktionsnedsättningar riskerar att stigmatiseras när lekplatser brister i tillgänglighet och användbarhet. Dessa barn kan helt enkelt inte vara delaktiga i lekplatsens sociala miljö. Dessutom hindras vuxna med funktionsnedsättningar att hjälpa barn på en lekplats som inte är fullt tillgänglig eller användbar.

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet och användbarhet undanröjas på befintliga allmänna platser. En lekplats som enligt detaljplanen finns på ett område för gemensamt behov är en allmän plats. Vid nybyggnation finns krav på att lekplatser ska göras tillgängliga.

Tekniska nämnden har ansvar för att lekplatser är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättningar. Detta genom att åtgärda enkelt avhjälpna hinder i befintliga lekplatser samt att utforma nya lekplatser på ett tillgängligt och användbart sätt.

Byggnadsnämnden ansvarar för tillsyn över byggnadsverksamheten enligt plan- och bygglagen.

Denna granskning har utgått från följande revisionsfråga:

Beaktas plan- och bygglagens bestämmelser, samt Boverkets föreskrifter, avseende tillgänglighet och användbarhet på lekplatser?

Granskningens huvuddelar är:

- Hur implementeras lagstiftarens bestämmelser avseende tillgänglighet och användbarhet i nämndens mål- och styrdokument?
- Genomförs kontroller av att nyanlagda lekplatser uppfyller bestämmelserna i plan- och bygglagen avseende tillgänglighet och användbarhet?

2.2. Metod och avgränsningar

Granskningen har sin grund i de nationella direktiv som kommunen har haft att förhålla sig till avseende tillgänglighet och användbarhet på lekplatser.

Genomförandet sker genom analys av förekommande dokumentation såsom styrdokument, handlingsplaner och uppföljningar som berör arbetet med att öka tillgänglighet och användbarhet på lekplatser. Dessutom kontaktas tjänstemän för samla in information om hur arbetet går till i praktiken. Bilaga 1 är en förteckning över dokument och kontakter som tagits i denna granskning.

¹ Maria Prellwitz avhandling "Lekplatsers tillgänglighet och användbarhet för barn med funktionsnedsättningar" Luleå Tekniska universitet, 2007-11-30

Granskningen fokuserar på hur hänsyn tas till tillgänglighet och användbarhet då nya lekplatser byggs inom Lunds kommun. Även enkelt avhjälpna hinder på befintliga lekplatser redogörs för. Granskningen omfattar inte lekplatser på skolor, förskolor eller inom kommunala bostadsområden. Den omfattar inte heller eventuella lekplatser på allmänna platser som inte ägs av, eller avses överlåtas till, kommunen.

2.3. Begrepp

Funktionshinder uppstår i mötet mellan en individ med funktionsnedsättning och samhället (exempelvis på grund av svårtillgänglig information, trappor, entréer och attityder). Om samhället tillgänglighetsanpassas kan personer med funktionsnedsättningar, fysiska, psykiska eller intellektuella, leva ett fullt fungerande liv. Med denna utgångspunkt är begreppet "person med funktionsnedsättning" att föredra framför funktionshindrad eller handikappad.² Begreppen handikappad och funktionshindrad förekommer dock fortfarande i viss lagstiftning och andra dokument som refereras och citeras i rapporten. Begreppet handikapp används fortfarande i sammansatta ord såsom handikappolitik.

En allmän plats ett område som enligt kommunens detaljplan är avsett för ett gemensamt behov. Det kan exempelvis vara en lekplats, en gata, en väg, en park eller ett torg.

Miljöer som liknar allmänna platser men som anges såsom kvartersmark i detaljplanen omfattas inte av samma yttre ramverk för granskningen, se nedan. Här regleras istället tillgängligheten och användbarheten av civilrättsliga överenskommelser.

I den här rapporten används begreppet tillgängliga lekparker. Med det avses lekparker som är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättningar.

2.4. Yttre ramverk för granskning

Förutom de interna styrdokument som finns inom kommunen så påverkas granskningsområdet av ett yttre ramverk i form av lagar, förordning och direktiv.

Plan- och bygglagen ändrades 2001 från att lekplatser bör vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga till att de ska vara tillgängliga. År 2003 tillkom att lekplatser ska göras mer tillgängliga genom att enkelt avhjälpna hinder, skulle avlägsnas. Från och med 2004 säger lagen att allt nybyggt ska vara tillgängligt.

Från den 2 maj 2011 är det plan- och bygglagen (2010:900) med föreskrifter och allmänna råd som reglerar granskningsområdet. Före detta datum gällde den förra plan- och bygglagen (lag 1987:10) samt dess föreskrifter och allmänna råd. Utdrag ur dessa dokument finns i bilaga 2. Det är Boverket som utfärdar föreskrifter och allmänna råd knutna till plan- och bygglagstiftning.

² Läs mer i foldern ORD som taggar – om funktionshinder
www.handisam.se/Tpl/NewsPage___932.aspx

3. Resultat av granskningen

3.1. Relevanta dokument

För att få kännedom om hur kommunen arbetar med att öka tillgängligheten på lekplatser inom kommunen har styrande, eller andra relevanta, dokument efterfrågats. Ett styrande dokument, ett informativt dokument och slutligen en förteckning över genomförd inventering av befintliga lekplatser har påträffats.

3.1.1. Full delaktighet för alla

Det enda styrande dokument som framkommit i granskningen är "Full delaktighet för alla – Plan för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättningar i Lunds kommun med kommunstyrelsens handlingsplan för genomförandet 2011-2012". Det finns sju målområden i planen. För området fysisk miljö finns det nedan nämnda två mål av totalt åtta som är relevanta för granskningen:

- "Barn med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som andra barn att delta i lek, rekreation, fritidsverksamhet och idrott."
- "Den fysiska miljön ska vara tillgänglig för personer med kognitiva funktionshinder."

För att uppnå målen inom fysisk miljö finns det en genomförandeplan med 6 delområden. Inom delområdet utemiljö anges följande åtgärd:

"Enkelt avhjälpna hinder i gatumiljön, på kommunala lekplatser och i offentliga lokaler ska identifieras och undanröjas."

För denna och tre andra åtgärder anges att tekniska nämnden, servicenämnden och byggnadsnämnden är ansvariga och att tidpunkten är satt till 2011-2012. Uppföljning ska göras årligen.

3.1.2. Checklista Tillgänglig lekplats

I slutet av år 2009 utkom Stadsbyggnadskontoret med en checklista för tillgängliga lekplatser. Den ska kunna användas både vid nyanläggning och vid renovering. När det gäller regler refereras till plan- och bygglagen (1987:10). Checklistan är ett dokument med information om olika typer av funktionsnedsättningar, olika kategorier av lekar, byggtips med mera. Dokumentet är inte en handlingsplan med uppföljningsbara mål.

3.1.3. SMST Befintliga lekplatser – enkelt avhjälpna hinder

Stadsbyggnadskontoret har genomfört inventeringar av lekplatser. År 2009 sammanställdes dessa inventeringar i dokumentet SMST Befintliga lekplatser – enkelt avhjälpna hinder (SMST betyder sammanställning). Sammanställningen överlämnades till Park och natur inom tekniska förvaltningen. De ansvarar för åtgärderna av enkelt avhjälpna hinder. I dokumentet skildras varje inventerad

lekplats översiktligt och enkelt avhjälpta hinder beskrivs och åtgärder föreslås. Inledningsvis finns referenser till lagstiftning och föreskrifter. Det anges också att Park och naturkontorets personal har specialkunskaper om lekplatsers utformning, säkerhetskrav med mera och kan därmed själva föreslå lämpliga åtgärder och därmed inte strikt följa förslagen i sammanställningen.

3.2. Genomförande

3.2.1. Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden ansvarar för att bygglovsprövning. Vid bygglovsprövning granskar Stadsbyggnadskontoret markplansritningen. Om en lekplats ska byggas framgår i de flesta fall vilken markbeläggning det ska vara och vilka lekredskap som ska finnas. I de fall det finns tveksamheter skrivs i remissyttrandet att det ska vara möjligt för barn, och föräldrar, med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda lekplatsen. Remissyttrandet bifogas bygglovsbeslutet för kännedom och åtgärd.

För bygglovsärenden som inkommer efter att nya plan- och bygglagen börjat tillämpas, den 2:a maj 2011, ska en byggnadsinspektör från Stadsbyggnadskontoret besöka byggarbetsplatsen vid minst två tillfällen för att eventuella brister ska kunna upptäckas, och därmed kunna åtgärdas, på ett tidigt stadium. För ärenden som inkom före den 2:a maj 2011 lämnade byggherren eller annan kvalitetsansvarig in en ifylld kontrollplan där det framgår om tillgänglighetskraven blivit uppfyllda. Stadsbyggnadskontoret gjorde inte rutinmässigt egna uppföljningar av följsamheten i bygglovsbesluten.

Bygglov behöver inte ansökas vid byggnation på den mark som klassas som allmän plats i kommunens detaljplan. Därmed är ovan beskrivningar inte tillämpliga på lekplatser som byggs på allmänna platser. Lagstiftningen om tillgänglighet ska dock följas.

Enligt både gamla och nya plan- och bygglagen kan sanktioner tillämpas i de fall kraven på tillgänglighet inte uppfylls oberoende av om byggnationen skett på allmän plats eller på kvartersmark. Detta har hittills inte tillämpats. Det är fastighetsägarens skyldighet att uppfylla gällande krav. Om det finns anledning, till exempel genom en anmälan, att anta att en överträdelse har skett av bestämmelserna i plan- och bygglagen, eller i dess föreskrifter, är det byggnadsnämndens skyldighet att agera. Finns brister i följsamheten av bestämmelserna ska nämnden ta upp ärendet med fastighetsägaren och sanktioner kan bli aktuella.

3.2.2. Tekniska nämnden, Park och natur

Park och natur inom tekniska förvaltningen har två huvudansvar avseende tillgängliga lekplatser. Det ena är att ta hänsyn till tillgänglighet när kommunen planerar och bygger nya lekplatser. Det andra är att åtgärda enkelt avhjälpta hinder på befintliga kommunala lekplatser.

För att säkerställa att nya lekplatser uppfyller krav på tillgänglighet utformas och väljs redskap med hjälp av den kunskap som finns dokumenterad på området. Det

finns en stor medvetenhet om regleringen i plan- och bygglagen och dess föreskrifter samt en hög kompetens om tillgänglighet inom Park och naturkontoret.

Som underlag för att åtgärda enkelt avhjälpna hinder på befintliga lekplatser används dokumentet SMST Befintliga lekplatser – enkelt avhjälpna hinder som underlag. Normalt finns det utrymme i budget att åtgärda cirka tre lekplatser per år. För perioden 2011 till 2012 finns ett extra anslag på tre miljoner kronor för dessa åtgärder. Detta beräknas finansiera åtgärderna på cirka 50 av de 146 lekplatser som ska åtgärdas.

3.2.3. Tekniska nämnden, Mark och exploatering

Nya lekplatser uppförs ofta i samband med att nya bostadsområden byggs. Det är vanligt förekommande med andra byggherrar än kommunen vid exploatering av nya områden. Dessa äger och bebygger marken. Kommunen ställer som regel krav på att allmänna platser såsom parker och lekparkar, ska finnas inom exploateringsområdet. De delar av exploateringsområdet där parker och lekparkar ska anläggas benämns som allmänna platser i kommunens detaljplan. Efter färdigställandet övergår denna mark med eventuella anläggningar till kommunen. Exploateringen regleras i ett exploateringsavtal mellan kommunen och den externa utföraren. Att avtalet har följts samt att gällande lagstiftning har efterlevts kontrolleras genom en övertagandebesiktning i samband med att allmänna platser ska övergå till kommunen.

3.2.4. Lekplatsen vid Höje å – ett exempel

Vid Höje Å finns en nyanlagd lekplats. Den har byggts av Kungsleden AB. De ägde marken på vilken det också byggs bostäder. Det finns ett exploateringsavtal mellan kommunen och Kungsleden AB. Detta har upprättats av Mark och exploatering inom tekniska förvaltningen. Det framgår i avtalet att en lekplats skulle byggas på en del av allmänplatsmarken inom exploateringsområdet. Det framgår också att Kungsleden AB skulle ta hänsyn till tillgänglighet vid planering och byggnation.

Stadsbyggnadskontoret uppmärksammades på att lekplatsen inte uppfyllde kraven på tillgänglighet. I februari 2011 förde de vidare den informationen till Park och naturkontoret inom tekniska förvaltningen. Efter färdigställande ska allmänplatsmark överlåtas till kommunen. Därmed blir det Park och naturkontoret som får ansvar för underhåll med mera.

Park och naturkontoret har varit i kontakt med Kungsleden AB angående brister på den aktuella lekplatsen. Vid en övertagandebesiktning i juni blev lekplatsen undantagen. Kungsleden utlovade åtgärder såsom utjämning av marklutningar, släpp i sarger för att klättringen inte ska vara nödvändigt, hårdare beläggning så att det blir möjligt att, med rullstol och rollator, ta sig fram till klätterställning samt armstöd på två av sittbänkarna. Vissa av dessa är utförda och vissa kvarstår.

4. Slutsatser och revisionella bedömningar

4.1. Enkelt avhjälpna hinder på befintliga lekplatser

Stadsbyggnadskontoret har, år 2009, lämnat en sammanställning över inventeringsresultat avseende enkelt avhjälpna hinder på 146 lekplatser i Lund till Park och naturkontoret på tekniska förvaltningen. Samma år lämnades också en checklista över hur en lekplats kan göras tillgänglig.

Normalt åtgärdas två till tre lekplatser per år genom Park och naturkontorets försorg. Genom extra anslag kan 50 lekplatser åtgärdas under 2011 och 2012. Detta medför att mer än hälften av alla lekplatser återstår att åtgärda vid 2012 års utgång.

Det är vår bedömning att

- eftersom det nationella målet var att enkelt avhjälpna hinder på lekplatser skulle vara åtgärdade före utgången av år 2010 och mer än hälften av alla lekplatser uppskattas återstå att åtgärda vid 2012 års utgång bör tekniska nämnden se över detta ansvarsområde
- det behövs en dokumenterad planering och årlig uppföljning för att öka kontrollen av måluppfyllelsen. I planen bör det framgå hur mycket som ska åtgärdas per år, vem som har ansvar och hur finansiering ska ske.

4.2. Tillgänglighet vid nyanläggning av lekplatser

4.2.1. Lekplatser planerade av kommunen (Park och naturkontoret)

I de fall kommunen planerar och bygger, alternativt upphandlar, nya lekplatser finns tillgänglighetsperspektivet alltid med. Checklistan är ett bra hjälpmedel. Det är vår bedömning att

- i dagsläget är risken liten för att en ny lekplats, framtagen av kommunen, skulle bli otillgänglig
- för att minska risker för framtida fel bör rutinerna för framtagande av nya lekplatser dokumenteras. Rutinbeskrivningen bör innehålla kommunens krav på lekplatser.

4.2.2. Lekplatser vid exploatering av nya områden

Vid exploatering av nya områden är det andra huvudmän än kommunen som utgör byggherrar. Kommunen ställer ofta krav att sådana områden ska innehålla parker och lekplatser. Marken där dessa anläggs definieras som allmänna platser på kommunens detaljplan. Det innebär att bygglov inte behöver sökas för den delen av exploateringsområdet. Vidare innebär det att varken ritningar eller byggnationens förlopp kontrolleras av Stadsbyggnadskontoret. Kommunens kontroll, genom övertagandebesiktning, kommer i ett skede då lekparken är färdigställd. Finns brister måste dessa åtgärdas och färdigställandet senareläggas.

Det är exploatörens skyldighet att uppfylla lagens krav på tillgänglighet. Det är dock vår bedömning att

- kommunen behöver säkerställa att lekplatser, som byggs på allmänna platser av externa exploatörer, blir tillgängliga. Detta görs i dagsläget genom exploateringsavtal och övertagandebesiktning. För att undvika felaktigt utformade lekplatser och förseningar bör tekniska nämnden se över rutinerna för säkerställande av tillgänglighet på lekplatser vid exploatering av nya områden.

4.3. Sammanfattande bedömning

Granskningen har utgått från revisionsfrågan huruvida plan- och bygglagens bestämmelser, samt Boverkets föreskrifter, avseende tillgänglighet och användbarhet på lekplatser beaktas. Den sammantagna bedömningen är att regelverket beaktas både vad gäller befintliga lekplatser och vid anläggning av nya.

För befintliga lekplatser på allmänna platser följs bestämmelserna så tillvida att kommunen har inventerat avseende enkelt avhjälpna hinder. Åtgärdandet av dessa hinder bedöms dock ske i allför långsam takt.

I de fall nya lekplatser byggs inom ett exploateringsområde är det exploatörens ansvar att efterleva befintlig reglering. När nya lekplatser byggs av kommunen finns kompetens och stödjande dokumentation som ligger till grund för att ansvaret uppfylls.

I granskningen skulle två delfrågor besvaras.

1. Hur implementeras lagstiftarens bestämmelser avseende tillgänglighet och användbarhet i nämndens mål- och styrdokument?
 - a. I granskningen har endast styrdokumentet Full delaktighet för alla påträffats. Det är ett kommunövergripande dokument men det innehåller konkreta mål som är i enlighet med den aktuella lagstiftningen.
 - b. I dokumentet Checklista Tillgängliglekplats är bestämmelserna implementerade. Checklistan används både vid åtgärdande av enkelt avhjälpna hinder på befintliga lekplatser och vid kommunens nyproduktion.
2. Genomförs kontroller av att nyanlagda lekplatser uppfyller bestämmelserna i plan- och bygglagen avseende tillgänglighet och användbarhet?
 - a. När kommunen anlägger lekplatser finns kommunen med under hela planerings- och byggprocessen. Vid entreprenad sker slutbesiktning av att bestämmelserna i lagstiftning, föreskrifter och avtal efterlevs.
 - b. I de fall lekplatser byggs inom ett exploateringsområde gör kommunen en övertagandebesiktning av delområdet innan ansvaret övergår till kommunen. I besiktning ingår kontroll av att bestämmelserna i lagstiftning, föreskrifter och avtal efterlevs. Kommunal kontroll före, och under, byggnation av lekplats sker inte rutinmässigt.

2011-12-14

Kristina Hermansson

Projektledare

Lena Salomon

Uppdragsledare

Förteckning av dokument som använts i granskningen

Prellwitz, M (2007) Lekplatsers tillgänglighet och användbarhet för barn med funktionsnedsättningar. Erfarenheter från barn, föräldrar och professionella. Avhandling Luleå University of Technology, Department of Human Work Sciences

Regeringskansliet En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016

Plan- och bygglag (1987:10)

Plan- och bygglag (2010:900)

Boverkets författningssamling BFS 2004:15 ALM 1

Boverkets författningssamling BFS 2011:5 ALM 2

Humanas Tillgänglighetsbarometer 2011

SKL (2006) Mer åt fler på lekplatsen

Kommunstyrelsen Lund, Full delaktighet för alla - Plan för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättningar i Lunds kommun med kommunstyrelsens handlingsplan för genomförandet 2011-2012.

Stadsbyggnadskontoret Lund (2009-10-19), Checklista Tillgänglig lekplats

Stadsbyggnadskontoret Lund (2009) SMST Befintliga lekplatser – enkelt avhjälpna hinder

Förteckning av personer som gett upplysningar till granskningen

Tillgänglighetsrådgivare på Stadsbyggnadskontoret

Parkintendent, tekniska förvaltningen, Park- och natur

Landskapsingenjörer, tekniska förvaltningen, Park- och natur

Landskapsarkitekt, tekniska förvaltningen, Park- och natur

Handikappsekreterare, Lunds kommun

Exploateringschef, tekniska förvaltningen, Mark och exploatering

Exploateringsingenjör, tekniska förvaltningen, Mark och exploatering

Plan- och bygglagen

Före 2 maj 2011 gällde plan- och bygglagen (lag 1987:10), därefter trädde plan- och bygglagen (lag 2010:900) i kraft. I och med den nya lagstiftningen kom nya föreskrifter och allmänna råd.

Reglering av tillgänglighet på allmänna platser före 2 maj 2011

Plan- och bygglagen (1987:10)

I tredje kapitlet i plan- och bygglagen (1987:10) regleras tomter, allmänna platser med mera. Där kan följande utläsas:

”15 § Tomter som tas i anspråk för bebyggelse skall anordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Dessutom skall tillses att

.....

5. tomten, om det inte är obefogat med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt, kan användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga,”

” 18 §...

Sådana platser och områden skall dock alltid uppfylla kravet i 15 § första stycket 5 på användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.”

Boverkets föreskrifter och allmänna råd

Boverket har gett ut föreskrifter och allmänna råd avseende allmänna platser. BFS 2004:15 ALM 1 är föreskrifter till lag 1987:10 och förtydligar 3:e kapitlet, 18:e paragrafen.

Dess fullständiga namn är ”Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader”.

I ALM 1 kan följande utläsas:

”Utformning

6 § Platser och områden skall utformas så att de blir användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Lekplatser skall kunna användas av både barn och vuxna med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.”

Därefter ges detaljerade föreskrifter och allmänna råd avseende:

- Gångytor
- Utjämnningar mellan gångytor
- Ramper och trappor
- Hissar
- Kontraster och markeringar
- Varningsmarkeringar
- Skyltar
- Belysning
- Sittplatser
- Parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd

Reglering av Ingripande och sanktionsmöjligheter

De ingripande- och sanktionsmöjligheter en byggnadsnämnd hade gentemot en fastighetsägare regleras primärt i kapitel 10, paragraf 15 och 18 i Plan- och bygglagen (1987:10). Där kan följande utläsas:

”15§ Om någon underlåter att utföra ett arbete eller vidta någon annan åtgärd som åligger honom enligt denna lag eller någon föreskrift eller något beslut som meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga honom att inom en viss tid vidta åtgärden.”

”18§ Föreläggande enligt 14 § första stycket, 15§ 16 § första stycket eller 17 § får förenas med vite eller med föreskrift att åtgärden, om föreläggande inte följs, kan komma att utföras genom byggnadsnämndens försorg på den försumliges bekostnad. Förbud enligt 14 § andra stycket och 16 § andra stycket får förenas med vite.”

Reglering av tillgänglighet på allmänna platser efter 2 maj 2011

Plan- och bygglagen (2010:900)

I 8:e kapitlet 12:e paragrafen i lag 2010:900 regleras allmänna platser och andra områden. Där kan följande utläsas:

”Allmänna platser och andra områden

12 § Det som gäller i fråga om tomter enligt 9–11 §§ ska i skälig utsträckning tillämpas också på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader, dock att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna använda platsen eller området i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

Ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på en allmän plats ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.”

Boverkets föreskrifter och allmänna råd

Boverket har gett ut föreskrifter och allmänna råd avseende allmänna platser. BFS 2011:5 ALM 2 är föreskrifter till lag 2011:900 och förtydligar 8:e kapitlet 12:e paragrafen. ALM 2 har samma fullständiga namn som ALM 1 och innehållet är mestadels detsamma.

Reglering av Ingripande och sanktionsmöjligheter

De ingripande- och sanktionsmöjligheter en byggnadsnämnd har gentemot en fastighetsägare regleras primärt i kapitel 11, paragraferna 27, 28, 29, 37 och 38 i Plan- och bygglagen (2010:900). Där kan följande utläsas:

”Genomförande på bekostnad av den som fått ett föreläggande

27 § Om ett föreläggande enligt 17 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att på ägarens bekostnad låta upprätta de ritningar och beskrivningar samt vidta de åtgärder i övrigt som är nödvändiga för att pröva frågan om lov.

När den tid för synpunkter som har angetts i ett föreläggande enligt 18 § har gått ut, får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder.

Om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad och hur det ska ske.

28 § Byggnadsnämnden får besluta om genomförande enligt 27 § endast om förelägandet har innehållit en upplysning om detta.

Nämnden ska se till att genomförandet inte ger upphov till oskäligen kostnader.

29 § Kronofogdemyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för att genomföra en åtgärd som avses i 27 § tredje stycket.”

”Vite

37 § Ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 eller 26 § eller ett beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32 eller 33 § får förenas med vite.

Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Frågor om utdömning av vite prövas av mark- och miljödomstol.

Omedelbart genomförande

38 § I ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § eller ett beslut enligt 27 § tredje stycket får byggnadsnämnden bestämma att den åtgärd som förelägandet eller beslutet avser ska genomföras omedelbart trots att förelägandet eller beslutet inte har vunnit laga kraft.

Beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32 eller 33 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.”